

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים – 18:49 | 20:01

תל אביב – 19:04 | 20:04

חיפה – 18:56 | 20:04

מגדל (כמנהג ים) – 18:49 | 20:01

באר שבע – 19:05 | 20:02

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' שופטים תשפ"ו
הרב מרדכי אלון שליט"א

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

אֲשֶׁרִי תְּמִימִי דָּרָךְ הַהוֹלָכִים בְּתוֹרַת ה'

מה פירוש המילה 'תמים'? בואו נלמד את המושג הזה עם התורה הראשונה של רבנו רבי נחמן מברסלב זיע"א הפותחת את ליקוטי מוהר"ן. הספר הזה נפתח בפסוק המפורסם - **אֲשֶׁרִי תְּמִימִי דָּרָךְ, הַהוֹלָכִים בְּתוֹרַת ה'**. (תהילים ק"ט, א')

כל הפרק עוסק בלהידבק בתורה ובמצוותיה לפי אותיות הא"ב - עוד ועוד התחזקות באמונה בקב"ה בלי הפסקה. והפתיחה של הפרק היא "אשרי תמימי דרך" - מכל התכונות שבעולם, בוחר דוד המלך בתמימות. הפרק עצמו אינו עוסק בתמימות אלא בלימוד תורה ובהתקשרות עמה, ולכן צריך להבין מהי אותה תמימות.

חז"ל במדרש אומרים שדוד בחר בתמימות כי הוא למד זאת מהקב"ה שאמר לאברהם - קודם כל "התהלך לפני והיה תמים" (בראשית י"ז, א') ואחרי זה "ואתנה בריתי ביני ובינך". וכך נקט גם דוד שכאשר הוא בא ללמוד איתנו איך להידבק בברית התורה, "בריתי יומם ולילה", הוא פותח את הכל ב-"אשרי תמימי דרך". אבל מהי אותה תמימות?

האמת היא שהמושג הזה הוא מושג מורכב. רש"י אומר -

תמים תהיה עם ה' אלהיך. התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו. (שם ברש"י)

יש פה בעיה מובנית כי רש"י מנסה להסביר מה זה תמים עם אותה מילה. אמנם הוא מפרט אחרי זה, והאור החיים יק', המלבי"ם ואחרים קוראים את רש"י כאילו המילה "תהיה" בפסוק קשורה גם לרישא וגם לסיפא שלו, כלומר "תמים תהיה", ואז "תהיה עם ה' אלוך". אתה רוצה להיות עם ה' אז אתה צריך להיות תמים. ועדיין - מהי תמימות?

תשובה בראשי תיבות

בפשטות, תמים זה שלם. "שָׁה תְּמִים זָכַר בֶּן שָׁנָה יְהִי לָכֶם..." (שמות י"ב, ה'). הבעיה היא ששה, בניגוד לאדם, יכול להיות תמים שאין בו מומים, אבל בן אדם - מועד לעולם. שור יכול להיות מועד או תם, אבל אדם מבחינה הלכתית נחשב מועד מהרגע שהוא נולד. אנחנו צריכים להכיר את המציאות הזו בנו, את המומים, לדעת לחיות עם זה ולהיטהר ולהזדכך,

אנחנו נמצאים במוצאי כ"ט מנחם אב והתאריך הזה הוא יום מאד חשוב שלא תמיד שמים לב אליו. הדבר כתוב ומפורש ברש"י בפרשת עקב, שכאשר משה רבנו התנפל ארבעים יום "כימים הראשונים" והתפלל, הוא עלה להר -

ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום. שנאמר ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה (שמות לב, ל) באותה עלייה נתעכבתי ארבעים יום נמצאו כלים בכ"ט באב, שהוא עלה בשמונה עשר בתמוז, בו ביום נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ואמר לו למשה פסל לך שני לוחות (שם לד, א), עשה עוד מ' יום, נמצאו כלים ביום הכפורים, בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ואמר לו למשה סלחתי כדברך (כמדבר יד, כ), לכך הוקבע למחילה ולסליחה... (דברים ט', י"ח ברש"י)

יוצא אם כן שביום הזה, כ"ט באב, נמחל למשה ונאמר לו לפסול שני לוחות אבנים כראשונים. כלומר כ"ט מנ"א הוא יום ההפיכה הגדולה, היום שבו אמר למשה רבנו לפסול את הלוחות השניים, למרות שלא מופיע בשום מקום שמשה רבנו העז לחלום או לבקש אותם. לוחות אמנם שאינם בדיוק כראשונים אלא מעשה ידי אדם אבל "פסל לך", וזו התורה שנקבל ביום הכיפורים ומכאן אנו נכנסים לארבעים יום האחרונים, ימי חודש אלול שאנו נכנסים אליהם.

תמים תהיה עם ה' אלקיך

על הרקע הזה נעסוק בפרשת השבוע, שופטים, ונתמקד בנקודה אחת בה שלפעמים נדמה שיהא כל התורה כולה, והפעם אבקש להעמיק בה מבחינה פנימית ודווקא על רקע החודש שבו עולה משה רבנו לקבל את הלוחות. תמיד אנחנו מדברים על הרחמים והסליחות שבחודש הזה אבל כשאנחנו רואים שזהו היום שבו עולה משה לקבל את תורה ה', לא את הלוחות הראשונים עם האורות, אלא את השניים וזה מתחיל היום, זה מקבל משמעות חדשה. הפסוק שבו נעסוק מופיע אחרי שמשה מזהיר את העם שלא לפנות וללכת אחרי קוסמים ומעוננים ולפני שהוא בא להזהירם שלא לחפש נביאים שאינם נכונים אלא רק "נביא מקרבך מאחריך", ושם הוא אומר את המילים הבאות -

תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. (שם י"ח, י"ג)

הסתכלות וראיה, כמו "אָרְאָנוּ וְלֹא עָתָה אֲשׁוּרָנוּ וְלֹא קְרוּב" (במדבר כ"ד, י"ז) -

וְהוּא אֲשֶׁרִי תְּמִימִי דָרָךְ. אֲשֶׁרִי לְשׁוֹן הַסְתַּכְלוּת. תְּמִימִי דָרָךְ בְּחִינַת (בראשית כ"ה, כ"ז) יַעֲקֹב אִישׁ תָּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשֹּׁכֵל כְּנִ"ל. הִינּוּ לְזִכּוֹת לְהַסְתַּכֵּל עַל הַשֹּׁכֵל שֵׁשׁ בְּכָל דָּבָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב אִישׁ תָּם [שההפך מזה היא בחינת עשו ולהלן], זֶה זֹכֵיךְ עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה.¹ וְהוּא הַהוֹלָכִים בְּתוֹרַת ה', כִּי עַל־יְדֵי שְׁלֹמֹד תּוֹרָה בִּכְחַת, עַל־יְדֵי־זֶה נֹתֵן כֹּחַ לְמַלְכוּת דְּקִדְשָׁה, בְּחִינַת נִי"ן, לְקַבֵּל מִן הַשֹּׁכֵל, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֵי"ת, וְאֵזִי נַעֲשֶׂה חֵן, וְנִתְקַבְּלִים דְּבָרֵינוּ כְּנִ"ל, וְאֵזִי נִתְעַלָּה הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת נִתְקַבְּלִים. (ליקוטי מוהר"ן, א', ו')

בניגוד גמור לתפיסה הרווחת שתמימות היא חוסר ידע, לזרוק את השכל, אנחנו נראה עכשיו ברבי נחמן תפיסה אחרת לגמרי הקושרת את התמימות עם התם, הלא הוא יעקב אבינו, ואת ההיפך מהתמימות - עם עשיו. יעקב איש תם מסמל את השכל העליון, החכמה האמיתית. כמו שלכל דבר בעולם, לכל גוף, יש נשמה שמחיה אותו, כך אין דבר בעולם שאין לו את מה שמחיה אותו, את האלוקות שמחיה אותו, ולזה קורא רבי נחמן "השכל האלוקי שמחיה את המציאות".

"אשרי תמימי דרך" זו היכולת להסתכל, להתבונן, לא במבט חיצוני אלא במבט פנימי חודר, כשהעולם התמים איננו כשאני שלם, אלא היכולת שלי להסתכל על הדבר בשלמות. אני יכול להסתכל על משהו ולראות את כל הנקודות החיצוניות - פנים, אף, עיניים וכו', אני יכול להסתכל בכל דבר בעולם ולראות את החלק הפיזי או המעשי שלו אבל כאן התורה מדברת על היכולת לפתח מבט פנימי שמחפש בצורה ממשית אקטיבית את הנוכחות של השכל האלוקי, של הבורא, בכל דבר, בכל סיטואציה. להפוך כל עובדה לסיבה אלוקית שמופיעה כדי לדבר איתי ואליי. "אשרי תמימי דרך" זה אשרי מי שיכול להצליח להתבונן בחן, בנקודה הפנימית בלשון רבי נחמן.

מכירת הבכורה

ההפך מתמים הוא מי שאינו רואה את המציאות בשלמות. השכל האלוקי שמחיה את המציאות הוא עצמו תמים, אמת מוחלטת ונקיה, וכשאדם זוכה להגיע לתמימות הכוונה היא שהוא מצליח לחבר את השכל האנושי שלו אל הרצון האלוקי, אל השכל האלוקי, לראות פה תכנית, הרמוניה פנימית. והאמת היא שאתה נפגש עם הדברים הללו בכל יום כמה וכמה פעמים, והכל תלוי בצורת ההסתכלות שלך - אתה נתקע בפקק, אז אתה יכול להפוך לעצבני כי לא הגעת למקום שרצית להגיע אליו אבל אתה גם יכול להתבונן רגע בשלמות דהיינו מהו השכל האלוקי שמחיה פה את המציאות.

בואו נחזור רגע ליעקב ולעשיו. יש לרבי נחמן ביטוי מענין - שמי שלא זוכה לקשר את עצמו אל השכל והחכמה והחיות שיש

ולכן רש"י אומר - "התהלך עמו", זה תהליך. אונקלוס מתרגם "נְשָׁלִים תְּהִי... - תהיה שלם.

פעם נהגו לומר שתמימות זה לזרוק את השכל, את המוחין. כלומר במובן של לשחרר, לא לחשוב יותר מדי עמוק. אבל אני רוצה להפתיע וללמוד תורה פלאית של רבי נחמן שלא לחינם בחר תלמידו רבי נתן לפתוח בה את החיבור הגדול והקדוש "ליקוטי מוהר"ן".

רבי נחמן רואה בפסוק "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'" דבר אחר לגמרי מה שהכרנו עד עכשיו. תמימות לפיו היא בעצם ראייה אמיתית פנימית שלמה. ראייה של התוך, "השכל האלוקי" הוא קורא לזה. וזה דבר מופלא, יסודי ועמוק והכח להבין אותו ייתן לנו הבנה מחודשת לכל המושגים.

יש סיפור מפורסם על שהמגיד ממעזריטש זיע"א ישב פעם עם החבראי קדישא בתחילת חודש אלול ודיבר על מושג התשובה, ואמר -

ביחידות הצ"צ [הצמח צדק] אצל רבינו הזקן ב' תצא בששי באלול תקס"ד סיפר לו רבינו: ש"פ [שבת פרשת] תבוא תקכ"ח אמר מורי ורבי [הרב המגיד ממעזריטש] - תורה והתחלתה ושבת עד הוי' אלקיך, וביאר כי עבודת התשובה צריכה להיות עד אשר הוי', שהוא למעלה מהעולמות, יהי' [ה] אלקיך. אלקים בגימטריא הטבע, בראשית ברא אלקים [כלומר שצריך להיות בתשובה כל כך גדולה עד שה' הופך להיות הטבע שלך]. כל החבראי קדישא היו בהתעוררות גדולה מתורה ההיא. הרה"צ [הרב הצדיק] ר' משולם זוסיא מאניפאלי אמר, כי הוא אינו יכול להגיע למעלת תשובה כזו, ועל כן יחלק את התשובה לחלקים, כי תשובה ר"ת [ראשי תיבות]: ת - תמים תהיה עם הוי' אלקיך. ש - שויתי הוי' לנגדי תמיד. ו - ואהבת לרעך כמוך. ב - בכל דרכיך דעהו. ה - הצנע לכת עם ה' אלקיך.

כשסיפר לי אאמור"ר [אדוני אבי מורי ורבי] את הנ"ל [הנזכר לעיל], סיים: תיבת תשובה צרופה מחמש אותיות, אשר כל אות הוא דרך ואופן בעבודת התשובה - וביאר באריכות חמשה האופנים - וכולם באים מכח אל הפועל ע"י [על ידי] עבודת התפלה. (ספר היום יום ג' תשרי)

היופי בסיפור וההקשר אלינו הוא שגם ר' זושא אמר שהשלב הראשון בתשובה הוא "תמים תהיה עם ה' אלוקיך", ועדיין אנחנו צריכים להבין מה זה "תמים".

היכולת להסתכל פנימה

ההסבר של רבי נחמן על הנושא מסתיים במילים שבהן נתמקד ומהן נעמיק ונבין את המושג. רוב המפרשים מסבירים את המילים "אשרי תמימי דרך" שתמימי הדרך הם מאושרים, אשריהם. אמנם רבי נחמן מבאר אחרת - "אשרי" זה לשון

¹ פרשתנו פרשת שופטים מתחילה את חודש אלול בו אומר הקב"ה למשה לעלות להר סיני ולקבל את התורה, את הלוחות השניים.

לבחון את המציאות פנימה ושל עשו לראות את החיצוניות של הדברים, כפי שראינו בפסוק שציטטנו לעיל. שיא הראיה החיצונית בא לידי ביטוי בכך שכשאתה נכנס הביתה ומריח ריח נזיד עדשים, התנועה הנפשית שלך בדרך הטבע לא תתייחס לצבע של הנזיד. אף אחד מאיתנו לא נכנס הביתה והריח ריח של מאכל ערב ואמר "אה! איזה צבע מדהים". הספורנו אומר שאפילו בחושים, הריח הוא החוש הכי פנימי מבין החושים, ומשיח עתיד להריח ביראת ה' ולשפוט לפי הריח ולא לפי ראייה או שמיעה, ואצל יצחק אפילו הריח הופך לראיה. הכל הפוך - אם בהר סיני ראינו קולות הרי שיצחק רואה ריחות.² הצבע של הנזיד איננו הנקודה המהותית בו - ולכן קראו את שמו אדום, ולכן יעקב אומר לו 'אם כך, מכרה כיום את בכורתך לי, כי זה מפחיד שדווקא אתה תעסוק בנקודה של הכהן'. הכהן הוא מי שאמור לחבר אותנו אל השכל האלוני, החן בלשוננו של רבי נחמן. החן הוא החכמה הנסתרת ולא החיצונית. זה הכח לראות את פנימיות. ה-ח' זו החיות, וה-נ' היא המלכות, כח לראות את זה. כשאני מעביר לך משהו בחן - אני מצליח להחדיר אותו פנימה.

יעקב רואה שעשו הוא הנקודה החיצונית ולכן מיד הוא נותן לו את האוכל, יחד עם לחם שלא היה כלול בעסקה המקורית, ותגובת עשיו לא מאחרת לבוא -

...וַיֵּאָכֵל וַיִּשְׂתֵּי וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז עֶשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה. (שם ל"ד)

תאכל בכיף אבל למה לבזות? - כי התפיסה הריאליסטית העשווית היא עשיו העשוי. יעקב הוא ה-י' עקב, מי שמחפש את הנקודה הפנימית העליונה, הנקודה שחוזרת עד להכי למטה לעקב.

דרך שהיא יעד

"אשרי תמימי דרך" - תמימות היא הכוח לא לראות בחיצוניות. כשאתה רואה אותי, האם אתה רואה אותי פנימה? ובאמת איך אדם יכול להידבק באמת ולראות בחיים את השכל האלוני, החכמה האלונית? הרי המציאות קשה ולא צריכים להיות רשעים כעשיו כדי לראות את האדום יותר מאשר את הריח. כולנו חיים בזה.

לכן באה המילה הבאה - "תמימי דרך". ההולכים בדרך של תמימות - זה פלא פלאות. המילה דרך בעברית משמשת לשני מושגים הפוכים. בכל השפות דרך היא אמצעי להגיע למטה ואילו בעברית הדרך היא גם האמצעי כמובן, אבל גם היעד - "דרך ה'", "דרך עץ החיים", "דרך אמונה בחרתי". תפילת הדרך היא תפילה בה אנו מבקשים שנהפוך את הדרך מאמצעי בלבד למטרה. תאונות דרכים נגרמות בעולם כי השעה מאוחרת ואתה רוצה להספיק להגיע עוד לבנק ויש פקק, ואז אני נוסע מהר ומנסה לחתוך - כי אני צריך לעבור את האמצעי כמה שיותר מהר כדי להגיע ליעד, ואז פתאום מישהי מבוגרת חוצה את הכביש ותוקעת אותך, ואמנם היא לא קשורה אליך

בכל דבר, זוהי בחינת עשו שביזה את הבכורה כמו שכתוב "ויבז עשו את הבכורה", והבכורה הרי היא הראשית, השכל, החכמה האלונית. עשו הוא כמו שכתוב "לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו" (משלי י"ח, ב') - "בתבונה" זוהי ההתבוננות, כמו "אשרי" שהיא בחינת ההסתכלות וההתבוננות כמו שראינו. האושר שהאדם יכול להגיע אליו אומר רבי נחמן הוא היכולת להתבונן פנימה.

זוכרים את סיפור הבכורה של יעקב ועשו? זה סיפור על האיש התם מול איש הצייד. עשיו מגיע מהשדה כשהוא עייף, ויעקב מכין נזיד. ע"פ חז"ל זה היה ביום פטירתו של אברהם אבינו. כולנו זוכרים את הסיפור, ואני מזכיר את זה רק כדי להגיע אל המודל של התמים, של יעקב אבינו, וכשנתמודד עם זה הלאה נראה איך כל מילה בפסוק הזה היא מהפכת עולם, מהפכה של כל החיים;

יעקב הכין מרק עדשים כמנהג האבלים לאכול מאכלים עגולים. עשו מאד אהב את סבא אברהם וכיבד אותו אבל הוא היה איש ציד איש שדה, והוא שואל את יעקב לפשר הנזיד, ויעקב מספר לו על מותו של סבא. יש בחז"ל ביטוי מדהים, שבאותו יום חזר עשיו מהריגתו של נמרוד, אויבו של אברהם, וכשהוא שומע על מיתתו של אברהם הוא אומר ביטוי מעניין - "אוהבי ושונאי מתו כאחד" (תנחומא תולדות ג'), היינו - כולם מתים בסוף. הוא מבקש מיעקב שילעיטהו "מן האדום האדום הזה" -

וַיֹּאמֶר עֶשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הֲלֹעִיטָנִי נָא מִן־הָאָדָם הָאֵדֹם הַזֶּה כִּי עֵינִי אֲנִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֲדָוִם. (בראשית כ"ה, ל')

זה מוזר שבגלל איזה משפט שהוא אמר פעם בגיל 13, כולם קוראים לו ככה, ומעתה זה שמו - 'אדום'. כשהוא נולד אדמוני לא קראו לו אדום אבל כשהוא אמר "הלעיטני מן האדום" - זו כבר סיבה לקרוא לו ככה. מוזר. יעקב פתאום אומר לו משפט מוזר גם כן - "...מכרה כיום את בכורתך לי" (שם ל"א) ורש"י מבאר שאין הכוונה לבכורה כלכלית-משפטית כי אין לזה שום תוקף, אלא הכוונה היתה לעבודת הבכורים את ה', שאז עדיין היו הבכורים בכל משפחה היו משרתי ה' (לפני שנתמנו לכך הכהנים בני שבט לוי). עשיו מתעניין בתפקיד של הבכורים במקדש ויעקב מסביר לו שאם הם חטאו או פספסו משהו הרי זה חמור מאד, עד כדי "הזר הקרב יומת", וצריך להיזהר כי יש בזה הרבה דינים קשים וכו', ועל זה אמר עשיו -

וַיֹּאמֶר עֶשָׂו הִנֵּה אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה־זֶּה לִּי בְּכֹרָה. (שם ל"ב)

ואז יעקב קונה מעשיו את הבכורה, את נקודת הראשית, הנקודה של לראות את השכל האלוני, ונסביר;

עשיו - הנקודה החיצונית

הספורנו שואל את מה ששאלנו על שקראו לעשו 'אדום' בגלל המרק והוא אומר שהתורה רצתה לתאר את הכח של יעקב

² "וַיֵּגֶשׁ וַיִּשָּׁק לוֹ וַיֵּרַח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרָכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאִה רִיחַ בְּנִי כְּרִים שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'". (בראשית כ"ז, כ"ז)

והפסוק ממשיך - "אשרי תמימי דרך ההולכים..." האדם נקרא מהלך, לעומת המלאכים שנקראים עומדים. והתיאור כאן בפסוק הוא של הווה מתמשך - 'ההולכים', הם כל הזמן הולכים, מתקדמים. פעמים רבות הרעיון האדיר הזה של להצליח להיות תמים הוא לא לחלק את העולם ולהיתקע במחיצות, בראיה החיצונית, ובמקום באור הגדול שיש בפנים, לשפוט על פי חיצונית, לשפוט לפי ההופעה החיצונית. זה ההבדל בין חן לבין יופי חיצוני - להיות תמימי דרך זה להיות תמים ולראות את החן של הקדושה. ואז דברים שחיצונית נראים לא בדיוק כמור, לא בדיוק מהמילייה שלך וכיו"ב, פתאום מביאים לך את האור הכי עמוק בעולם. כך אומרים חז"ל "הַזֶּהְרֵהוּ בְּבִנִי עֲנִיִּים, שְׁמֵהֶן תֵּצֵא תוֹרָה" (מדרים פ"א). - הזוהר האמיתי שלכם יבוא דווקא מבני עניים. אל תסתכל מבחוץ - אלא פנימה.

הורני ה' דרך

אבל הקושי הוא שהרבה פעמים אני מהנהן עם הראש באיזו אקסטזה, בהבזק חד פעמי של 'בום-טראח', ואילו המציאות משתנה ללא הרף - אני אמנם התגברתי הפעם אבל מחר בבוקר יש לי ניסיון נוסף, אולי אפילו היום. שוב יש צמצום או הסתרה אחרים, "אל מסתתר". אז מהי הדרך להצליח להסתכל באופן תמים בשלמות הפנימית ולראות בדרך את התמימות הזו וללכת בה תמיד? לנוע בה ממצב למצב, מקושי לקל, מצמצום לשפע - וכל הזמן להמשיך ללכת? - הרי זו העבודה שלנו, ללכת לנוע. איך אני מצליח להיות "אשרי תמימי דרך", להסתכל באופן של ראיית המציאות עם החיות האלוקית שמחיה את הכל, ולראות את הדרך בפנים כמטרה שנותנת לי את הכח ולעשות את זה באופן תמידי? - פה מגיע החידוש של רבי נחמן שאומר שהדרך לזה היא סיום הפסוק - "בתורת ה'". הוא קורא לזה "המאור שמגרש את החושך ומגלה את השכל".

המפתח המעשי להצליח לבצע את ההסתכלות הזו, את ה-"אשרי" ולמצוא את התמימות הזו, את השכל בתוך הדרך, באירועים של החיים, הוא אך ורק באמצעות התורה! רבי נחמן אומר - זהו אלול, זו הנקודה של התורה, כי העולם הזה מלא ברוח שטות, באילוזיות ובאשליות, בקפידות, בכעסים וכיו"ב. העיניים מתכסות כל רגע מטעות אחרת, והשכל האלוקי, החכמה האלוקית, החן הפנימי הזה מוסתר.

תפקידה של התורה הוא להיות לנו כמאור, היא השמש. כשיהודי לומד תורה, אור התורה, השכל האלוקי נכנס לשכל שלו. רוחות השטות התחזיתיות האלה, מגורשות, והוא מקבל משקפיים של מאור אחר, עליון. "הורני ה' דרך" (תהלים פ"א), י"א - כדי שאוכל ללכת בדרך. תמימי דרך מצליחים להתמים, לחבר, לייצר את ההשלמה שהשכל האלוקי חוזר את השכל האנושי שלהם. דרך הלימוד הזה בתורת ה' אדם יכול לקבל את היכולת להמשיך ללכת בדרך ולראות בה כל הזמן דרישות שלום עליונות מהבורא ית' ויתעלה בכל רגע ורגע. זה עולם ומלואו.

אבל רגע אדוני, סלח לי - אבל אולי המטרה האמיתית שלך היא לא היעד אלא היא נמצאת בדרך? מי אמר לך שהמטרה שלך היא הבנק? אולי הדרך היא גם כלי שבו הולכים אבל היא גם היעד עצמו?.

המילה אולי הכי מרכזית בכל מזמור קי"ט בתהילים היא דרך - "הורני ה' דרכך", למד אותי ללכת בדרך, להצטמצם לתוך הדרך ולראות בדרך עצמה, בכל תנועה בדרך, בכל הליכה בה, חוויה רוחנית של מפגש עם הקב"ה עצמו.

הראשון בעולם שלא אלך אל משהו אלא סתם "התהלך" היה הקב"ה עצמו בגן. להתהלך זה לתת ערך להליכה עצמה. אמרנו פעם בחיור ש-'מתהלך' הוא זה שהולך בשבת אחרי שאכל טשולנט... יש ערך להליכה עצמה. הקב"ה התהלך בבנק והאדם שמיהר אז אל הבנק - ברח אל מאחורי העץ או אולי לתוכו, כי לא היה לו כח להתמודד עם קול ה' אלקים המתהלך בגן. זה לא ייאמן.

המטרה שעבורה התעוררתי הבוקר

בפרשת בחוקתי מופיע שהגאולה תהיה באופן של "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים" (ויקרא כ"ו, י"ב) ורש"י מביא שם את המשפט הכי יפה בעולם - "אטייל עימכם בגן עדן כאחד מכם". להתהלך זה לטייל. שמענו? המלך בשדה מתהלך איתנו. זה האלול, שבו המלך יוצא להתהלך בשדה. בראש השנה מגיעים לארמון אבל אלול זה להתהלך בשדה ומהדרך הזו להיות "תמים דרך" שהוא המוצא את השלמות האלוקית בתוך המסלול.

בואו נראה את לשונו של רש"י שם -

וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם. אֲטִיִּל עִמָּכֶם בְּגֵן עֵדֶן כְּאַחַד מִכֶּם, וְלֹא תִהְיֶה מַזְדַּעְזָעִים מִמֶּנִּי. יָכוֹל לֹא תִירָאוּ מִמֶּנִּי? תִּלְמִיד לְזֶמֶר וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים.

מזעזע יש תאונות, זעזוע זו תנועה קשה. אבל למרות זאת לא נאבד את היראה - עדיין הקב"ה יהיה לנו לאלהים ואנחנו נהיה לו לעם. "אשרי תמימי דרך" זה הכח להסתכל - 'שורו הביטו וראו', תסתכלו לתוך השכל האלוקי, לחכמה האלוקית שבכל דבר. אל תביט אל המציאות החיצונית אלא תסתכל פנימה, אל היעקב, לאור האלוקי שמחיה את זה. ברגע קל אפשר לזהות כל אחד אם הוא מסתכל פנימה אל המציאות או שהוא מסתכל לחיצונית שבה. "אשרי תמימי דרך".

האדם החיצוני חי את המטרה ולפעמים לא עלינו היא מקדשת כל מיני דברים נוספים. אין לו כח בשביל הדרך. לעומת זאת התמים, תמים הדרך, הוא זה שמבין שייתכן שהזקנה שמעכבת אותי עכשיו בדרך אל הבנק היא בכלל המטרה שבשבילה התעוררתי בבוקר ואני סתם התבלבלתי. "אשרי תמימי דרך" - וודאי ש'אשרי' זה האושר האמיתי והעליון, הכח להסתכל, מלשון הסתכלות, 'שורו' - אשורנו. הסתכלות על התמימות כלומר הסתכלות על הכח האמיתי הפנימי, ההסתכלות לראשית, לבכורה, יעקב איש תם.

שלך ואז אתה מעצים את האור בעולם, כי אתה הבאת את הקודש לפה.

ר"ח אלול של משה רבנו

רבי נחמן פותח את ליקוטי מוהר"ן בדבר מדהים, כל כך הפוך ממה שהיינו מצפים - "תמים תהיה" פירושו הכח לגלות את השכל האלוהי. "שה תמים" הוא שה שאין בו מום, אז לא יכול להיות שאדם תמים הוא מי שאין לו שכל, שזרק את השכל שלו, אלא להיפך - תמימות היא שהשכל האנושי מאפשר לא להצטמצם בפן החיוני אלא להיפתח, "אשרי תמימי דרך", זו התמימות, ואז הדרך משתנה, "ההולכים", ואיך זה יכול להיות דבר ממשי ותמידי? - "בתורת ה'".

כמה זה נפלא שכאשר נכנס ראש חודש אלול אנחנו מגיעים לפרשה של "תמים תהיה עם ה' אלהיך". תחשבו רגע על משה רבנו בכ"ט באב, אחרי ארבעים יום בהר, אחרי ארבעים ימי תחינות, זוכה שהקב"ה אומר לו 'עכשיו לך, פסול לך שני לוחות', ומשה אומר לעצמו - 'רגע, רגע. לפני שמונים יום היו קולות ולפידים וברקים "וכל העם רואים את הקולות", ולא היו לוחות מעשה בשר ודם, והאלוקות חדרה את המציאות וקיבלתי תורה מסיני, וכל העם רואה, ואילו עכשיו, ר"ח אלול, ואני עולה להר עם איזה מגפון קטן, "כרוז יוצא" בלשון חז"ל, הר סיני לא עשן כולו, אני נוסע עם האוטו והעולם מלא בשכל חיצוני ומאד קשה לחדור פנימה, ואמנם אני אקבל לוחות שניים אבל הם אינם כראשונים, אין להם אלפי אורות - אבל עכשיו אני צריך להתחיל לקבל את הכוח הגדול באמת'. "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'".

מי שיכול לחיות כך איננו מחפש נביאים וקוסמים ומעוננים ומכשפים, כי בתמימותו הוא יכול לגלות את האלוהות בלי שום נביא, קוסם או מעונן טיפש. הכל אלוהות. הוא לא מחפש בנקים שנסגרים וקוסמים, חוברי חבר ושואלי אוב. הוא לא מחפש עשרים פעם ביום מה אמרו הסקרים האחרונים כדי לדעת מה יהיה כשנגיע לבנק ואם הוא יהיה סגור או פתוח. בעבודה הפנימית, הדינאמית והתמידית שלו - המציאות משתנה כל רגע ויש אמנם צמצום והטרדה, אבל בתוך ההטרדה הזו הוא מצליח ללכת בתורת ה'. יש לו תורה!

המאור שבתורה

זה הפסוק שפותח את מזמור קי"ט בתהילים, מזמור שמסודר לפי אותיות הא"ב וכל אות יש לה שמונה פסוקים, והמהר"ל אומר שהמספר שמונה כאן מתאר איך הלמעלה מהטבע יכול הופיע פה, כך, בתוך המציאות. זה הסיפור שפתחנו בו, על רבי זושא ששמע מרבו המגיד, שתשובה היא "ושבת" עד שהלמעלה מהטבע יחדור את הטבע, והוא שואל - 'אבל איך עושים את זה בפועל? ולכן אני אתחיל עם "תמים תהיה עם ה' אלהיך"'. זה נפלא.

חשבתי לעצמי לאחרונה מה פירוש משפט הניחום שאומרים "המקום ינחם אתכם". איזה מקום? חז"ל אומרים "הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו" (ב"ר ס"ח, ט'), וצריך להקשיב טוב למשפט הזה; כשהערפל מכסה ארץ והחושך מבלבל אותך לגמרי, כשאין לך כח להרים את הראש, הכח לראות את המקום - מקומו של עולם - הכח להסתכל פנימה, איננו לראות את המקום החיצוני, "אין העולם מקומו", אלא לראות את המקום הפנימי, את האור האלוהי שמחיה את הכל. כשהולכים לרופא זה מפני שאתה רואה אמנם את הסימפטומים החיצוניים של הבעיה אבל אתה הרופא יכול לראות פנימה, את המקור שלה, מה מתרחש בפנים. על אותה הדרך כשאתה מדבר על תורת ה' אז אני אומר 'אני יכול לראות פנימה אבל אתה רבש"ע מביא לי את הנשמה ומחיה אותי'. "אשרי תמימי דרך ההולכים" - אך ורק "בתורת ה'!" זו תובנה מדהימה.

סור מרע ועשה טוב בקש שלום

דוד המלך אומר בתהילים -

לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת ה' אֶלְמֶדְכֶם. מִי הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אֲהֵב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב... סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בִּקְשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּהּ. (ל"ד, י"ב-ט"ו)

לבעל שם טוב זיע"א, הסבא הגדול של רבי נחמן, היה הסבר עמוק מאד לפסוק הזה. האם זו המלצה כללית לסור מדברים רעים ולעשות מעשים טובים, וחופץ מזה גם לבקש שלום? אומר רבנו הבעש"ט - כל מה שאתה רואה בעולם, יש לו גוף ותמיד יש לזה מציאות חיצונית שיש בה גם חלק רע, קליפות. אז אתה יכול לומר 'כיון שיש פה קליפות אז אני לא מתעסק מזה אלא אני בורח מפני זה. יש פה קושי ולכן אני בורח'.³ אבל אם אתה מתבונן בפנימיות של זה אתה מבין שאתה צריך לסור מהרע החיצוני, ולעשות טוב - תמצא את נקודת הטוב שבפנים, ואם אתה לא מצליח אז תעשה אותה כמו שאני עושה מלאכים מהמצוות שלך. "סור מרע ועשה טוב" - באותו הדבר אני יכול לעשות רע או לראות טוב. אני יכול להתמקד בחיצוניות של כל דבר ומאידך אני יכול לקחת ולהסיר את הרע ולראות את נקודת הטוב, וגם אם היא כמעט ולא נראית - אז אני צריך לעשות אותה.

אמנם תמיד נשאלת השאלה - למה העולם צריך לחיות בכזו סתירה? למה החלק החיצוני תמיד נראה כל כך נמוך ואני נופל שוב ושוב, וכבר אין לי כח לזה? "זכור לדוד את כל ענותו", כל העיניי הזה - 'בקש שלום' בסתירה הזו שבין הרע לטוב. תבין שהקב"ה ברא את העולם הזה כך כדי שאתה תגיע לדברים מתוך ההתבוננות שלך ואז "אשרי". זהו האושר הגדול!

"ראה אנכי נתון לפניכם היום ברכה וקללה" - ראה שהקללה לא ניתנה לך אלא כדי שתוכל להגיע לכל דבר מתוך הבחירה

³ וזה גם ההסבר של "המקום ינחם" - תתמקד במקום כי בפנים יש חיות אלוהית, יש חן אלוהי. אל תברח, אין מקום אחר. אתה כל הזמן בבחירה סתם, כי בכל מקום אחר גם יש את הנקודות החיצוניות וכך אתה תמיד תהיה

שלך ואני אכתוב עליהם את התורה שלי ו-"אשרי תמימי דרך
ההולכים בתורת ה'".

תעיתי כשה אובד

רק היום שמתי לב לדבר נוסף שבו נעמוד. תמימות. הפסוק
הראשון של מזמור קי"ט, מאה שבעים וששה פסוקים, כל אות
כפול שמונה, הוא "אשרי תמימי דרך" ואמרנו שאנחנו הרי בני
אדם, אנחנו לא "שה תמים" שיכול להיות שאינו בעל מום.
ומהו הפסוק האחרון במזמור הזה?

תעיתי כשה אבד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי. (שם
קי"ט, קע"ו)

"תעיתי" כמו "וימצאנו איש והנה תעה בשדה..." (בראשית ל"ז,
ט"ו), "... ותלך ותתע במדבר באר שבע" (שם כ"א, י"ד). אני
מבולבל, אני ב'בלבלות' - אבל אני השה שלך, רבש"ע, אני
השה שלך שהלך לאיבוד.

הפתיחה היא "אשרי תמימי דרך" והסיום הוא - כשאני תועה,
מתבלבל, אני שה אובד שלך. יש לי סימנים. "בקש עבדך" -
תשיב את האבדה, כי יש בי את הכח שקיבלתי מיעקב להיות
תמים. לפעמים בתעיות שלי בשדות כבר התבלבלתי לגמרי,
אבל את "מצוותיך לא שכחתי".

שנזכה לקבל תורה בשמחה ובתמימות, באהבה, ושנזכה
לכתיבה וחתימה טובה לגאולה שלמה ולישועה שלמה,
ולחודש טוב ומבורך לכולנו ולכל עם ישראל.

רבי נתן ממירוב זיע"א, תלמידו של רבי נחמן, חיבר כידוע
תפילות על התורות של רבו, ובתפילה שהוא חיבר על התורה
הזו הוא מתפלל -

יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שתהיה בעזרנו
ותזכה אותנו ברחמיך הרבים וחסדיך העצומים ללמוד
וללמד, ולעסוק בתורתך הקדושה לשמה תמיד, ולהגות בה
יומם ולילה ובזכות וכן ללמוד התורה הקדושה, תזכה אותנו
ברחמיך הרבים, ותמן לנו כח להכניע ולשפר ולגרש את
היצר הרע מקרבנו, ונזכה לגרש ולבטל את הרוח שטות
וכל מיני שגעון שנתדבק בנו על-ידי מעשינו הרעים [את כל
התאונות האלה] הכל נזכה לגרש ולבטל על ידי למוד ועסק
התורה הקדושה אשר היא כלה שמותיך הקדושים [כי אני
עוסק בך], שלא יהיה שום כח להרוח שטות ושגעון לבלבל
דעתנו כלל, רק נזכה לגרשו ולסלקו מעלינו ומעל גבולנו:

אנא ה', אתה ידעת את רבוי המחשבות הטורדות המבלבלים
ומטרידים אותנו מעבודתך באמת בכל עת ובכל שעה וכל
באים על-ידי הרוח שטות ושגעון שנתדבק בנו על-ידי
מעשינו הרעים, על-ידי חטאינו ועוונותינו ופשעינו המרבים,
עד אשר נתבלבל דעתנו ונתעכר שכלנו מאד מאד בלי
שעור וערך אבינו שבשמים, טוב לכל ורחמי על כל מעשיו,
תן לנו חנינה ולא נאבד, וזכנו ברחמיך הרבים להכניע ולגרש
ולבטל את הרוח שטות והשגעון ממנו על-ידי עסק התורה
הקדושה.

ובכן תזכני ברחמיך הרבים, שלא יהיה שום כח להיצר הרע
והרוח שטות לבלבל את דעתי, לבטל אותי, חס ושלום,
מעבודתך באמת על-ידי המצוות שלו שהוא מתלבש עצמו
במצות, כאלו הוא מסית אותי לאיזה דבר מצוה, והוא טומן
בזה רשת לרגלי, חס ושלום, על ידי אלו המצוות שלו שהוא
מתלבש בהם [הוא אומר לי - מה אתה צריך לעסוק בתורה? הרי אתה
עושה מצוות!], כאשר אתה לבד ידעת כל זה אנא ה', חוס
וחמל על נפשי האמלה והצילני ממנו מעצותיו הרעות
האלו, לבל יהיה לו כח להטעות אותי, חס ושלום, בכבלולים
הללו. (ליקוטי תפילות א')

המאור שמגרש את החושך ומגלה את השכל האלוהי הוא
התורה עצמה, הוא לימוד התורה, העסק בתורה, כי התורה
הזו עצמה היא השמש, היא המאור, היא האלוהות עצמה, היא
שמותיו של הקב"ה. ולכן אותו יעקב איש תם הוא היושב
אהלים, הוא זה שמעביר לנו את ה"תתן אמת ליעקב".

תמים תהיה עם ה' אלוהיך" זו ראייה חדשה ואחרת לגמרי.
"אשרי תמימי דרך" - הכח להתסכל לא החיץ, לא בחוץ, אלא
בלראות את השכל האלוהי ותמיד להביט את הפנימיות של כל
המציאות.

אלול, עוד לפני שהוא חודש הרחמים והסליחות, הוא הרגע
שמתחיל בב"ט באב, כשאומר הקב"ה למשה רבנו 'עלה פעם
שניה להר'. אין קולות, אין לפידים, אין תחית המתים שהיתה
בהר בפעם הראשונה. אתם תקבלו אור תורה שאיתו תוכלו
לגרש את כל הביבלולים. פסול לך שני לוחות אבנים מהמפעל

חשיפור מוקדש

**לזכות עם ישראל, להנצחת ושמירת חיילי צה"ל, לשלום כל חיותמים
והאלמנות,**

לע"נ כל הנפלים על קידוש ח' בארבעי חמלומה ולע"נ
רחל שייחה בת מסעודת חנייט, עמרם בן אייזה חיה, פיבי בת עליה,
חן בת אלכסנדר שלמה, מאיר בן רחמים ז"ל
ולהבדיל לרפואת כל חפצעים וחוזלים ובתוסס

**פאני פרוחז בת אסתר, חודיה בת אורית, אריז בן אלי, אלימלך מלך בן
ציפורה, וברוך בן בלח.**

וליווג הוגן ליעל רחל בת אריאל אסתר.

להקדשת שירים נתן לשנות בחדוית וואטסאפ לעטסאל - 054-7500516